

Eesti Majandus

Tööstuse, kaubanduse ja rahanduse ajakiri

7. köide Tallinnas, teisipäeval, 8. septembril 1925. Nr. 37 (131)

Sisuu:

Toimetuse kommentaar

Prof. Dr. Ed. Berends: Über den Vorschlag
eine Vermögenssteuer in Estland einzuführen

Eelteated heinasaagi kohta Eestis 1925. a.

Sise- ja väljamaa kroonika

Teated ettevõtete tegevusest

Isiklikud teated

Raha- ja kaubaturu ülevaated

Ilmub kord nädalas

Väljaandja: Eesti Majanduspoliitiline Selts, Tallinnas

Teadaanne

Kaubandus-Tööstuskoja valimiste asjus.

Riigikogu poolt 11. detsembril 1924. a. vastuvõetud ja 19. juunil 1925. a. muudetud Kaubandus-tööstuskoja seaduse („Riigi Teataja“ nr. 148-1924. a. ja nr. 111/112-1925. a.) ning vabariigi valitsuse poolt 12. augustil 1925. a. kinnitatud Kaubandus-tööstuskoja juhatuskirja („Riigi Teataja“ nr. 133/134 - 1925. a.) põhjal, teatab sellega Kaubandus-tööstuskoja elluviimiseks moodustatud Ajutine Komitee järgmist: Kaubandus-tööstuskoja liigete valimised peetakse ära 15. oktoobril s. a.

Valimisi toimetatakse allpool ülesloetud kohtadel ja algavad tähendatud päeval kell 9 hommikul ja kestavad kuni kella 9 õhtul.

Kaubandus-tööstuskoja liigete valimisteks moodustab Eesti vabariik ühe valimisringkonna, mis hääle andmiseks kahe teistkümmesse valimisjaoskonda jagatud.

Valimisjaoskonnad on järgmised:

1. valimisjaoskond - Tallinna linn ja Harju mk. ühes Balitski linnaga.	7. valimisjaoskond - Viljandi linn ja Viljandi maakond.
2. " - Haapsalu linn ja Lääne mk.	8. " - Pärnu linn ja Pärnu mk.
3. " - Paide linn ja Järva mk.	9. " - Valga linn ja Valga mk.
4. " - Rakvere linn ja Viru mk.	10. " - Võru linn ja Võru mk.
5. " - Narva linn.	11. " - Petseri linn ja Petseri mk.
6. " - Tartu linn ja Tartu mk.	12. " - Kuresaare linn ja Saare mk.

Kaubandus-tööstuskoja valijate nimekirjad on 28. augustist s. a. alates üldiseks järele vaatamiseks välja pandud iga päev kella 9-3 p. l. alljärgnevas valimisjaoskondade toimkondade ruumes, kus ka valimised ära peetakse:

1. valimisjaoskond - Tallinnas, Tallinna Börsi majas, Pikk t. 17.
2. " - Haapsalus, Haapsalu linnavalitsuse ruumes.
3. Paides, Paide linnavalitsuse ruumes.
3. valimisjaoskonna Tapa alljaoskond - Tapal, Tapa alevivalitsuse ruumes, Vaksali tän. nr. 6.
4. valimisjaoskond - Rakveres, Rakvere linnavalitsuse ruumes.
5. " - Narvas, Narva linnavalitsuse ruumes.
6. " - Tartus, Tartu linnavalitsuse ruumes.
7. " - Viljandis, Viljandi Linatööstuse Ühisuse kontori ruumes, Lossi tän. 32.
8. " - Pärnus, Pärnu Eesti Laenu-Hoü Ühisuse r., Rüütli tän. 28.
9. " - Valgas, „Säde“ seltsi ruumes, Vabaduse tän. 6.
10. " - Võrus, „Kandle“ seltsi ruumes, Liiva tän. 13.
11. " - Petseris, Petseri linnavalitsuse ruumes.
12. " - Kuresaares, Eesti Kindlustuse seltsi ruumes, Kuresaare raekojas, Turuplats.

Kaubandus-tööstuskoja seaduse § 10 põhjal on Kaubandus-tööstuskoja liigete valimise õigus kõigil Eesti kodanikkudel, kes mitte alla 25 a. vanad ja tegutsenud kaubandus- või tööstusalal vähemalt kolm aastat, samuti ka Eesti vabariigi piirides tegutsenud ühisustel ja seltsidel, välja arvatud kooperatiivühisused, kui nad omal alal vähemalt kolm aastat töötanud, ja kui need kodanikud, ühisused või seltsid iseseisva tegevuse jaoks Eesti piirides on lunastanud 1.-3. järgu kaubandusliku või 1.-8. järgu tööstusliku äritunnistuse, ja peale selle veel kauba- ja päästelaevade omanikkudel, kelle laevad Eesti laevade registrisse üles võetud ja kes eelpool äratähendatud teistele nõuetele vastavad, välja arvatud äritunnistuse lunastamise kohta käiv tingimus.

Õigust koja valimistest osa võtta ei ole:

- a) isikutel, kellel puudub hääleõigus riigikogu valimistel;
- b) isikutel, seltsidel ja ühisustel, kelle äride kohta administratsioon sisse seatud või kes maksu- jõuetuks tunnistatud, kuni maksujõuetuse asja lõpetamiseni;
- d) väljamaalastel ja väljamaa seltsidel.

Valijate nimekirjad on kokku seatud valimisjaoskondade ja valijate liikide järele.

Valijate liigid on järgmised:

1. liik - kõik pangad, krediidiasutused ja kinnitusseltsid ning kinnitustühisused, kellel äritunnistus;
2. liik - kaubandusettevõtete pidajad, kellel 1. või 2 järgu äritunnistus;
3. liik - kaubandusettevõtete pidajad, kellel 3. järgu äritunnistus;
4. liik - tööstusettevõtete pidajad, kellel 1., 2., 3. või 4. järgu äritunnistus;
5. liik - tööstusettevõtete pidajad, kellel 5. või madalama järgu äritunnistus;
6. liik - kauba- ja päästelaevade pidajad, kelle laevad Eesti laevade registrisse üles võetud;

Kahe või rohkem arvu ettevõtete pidajal, kellel ettevõtte kuuluvad mitmesse liikki, on valimistel hääleõigus igas vastavas liigis.

Seitsme päeva jooksul, valijate nimekirja väljapanemise päevast arvates, võib iga valimistest osavõtmiseks õigustatud isik esitada vastulause nimekirja kohta Kaubandus-tööstuskoja elluviimise ajutisele komiteele, mis asub Tallinnas, Pikk tän. nr. 17. Vastulause tagasilükkamise korral on vastulausujatel õigus seitsme päeva jooksul, otsuse teatamise päevast arvates, kaebus esitada kaubandus-tööstusministrile. Ministri otsuse peale võib kaevata riigikohtusse, kuid see kaebuse tõstmine ei takista otsuse täitmist.

Vastulause ja kaebuste sissetuleku tähtpäevaks arvatakse päev, millal vastulause ehk kaebus koja elluviimise komiteele kas isiklikult ära antud, ehk ümbrikul Tallinna postitempliiga tähendatud. Kaebused ministri nimele antakse koja elluviimise komitee juhatusel kaudu, kes tähtajal sissetulnud kaebused ühes asjasse puutuvate materjalidega ministrile esitab.

Tähtaja möödumisega sissetulnud vastulaused ja kaebused jäävad komitees läbi vaatamata ja ministrile esitamata.

Tallinnas, 25. augustil 1925. a.

Esmees: K. Päts. Sekretär: E. Maasik.

EESTI MAJANDUS

TÖÖSTUSE, KAUBANDUSE JA RAHANDUSE AJAKIRI

Tellimise hind: aastas Emk. 1000.— Väljamaale Emk. 2000.—
pooleaastas " 500.— " " 1000.—

Toimetuse aadress: Pikk tän. 40, Tallinnas, tel. 29-39 Talitus: Lai tän. 38, Graafiline Ühing „Kiri“. Telef. 18-66

7. köide. Tallinnas, teispäeval, 8. septembril, 1925. Nr. 37 (131)

Sisu: Toimetuse kommentaar. Prof. Dr. Ed. Berends: Über den Vorschlag eine Vermögenssteuer in Estland einzuführen. Eelteated heinasaagi kohta Eestis 1925. a. Sise- ja väljamaa kroonika. Teated ettevõtete tegevusest. Isiklikud teated. Raha- ja kaubaturu ülevaated.

Tallinnas, 7. septembril 1925. a.

Maksustatistikast. Tulumaksu hooaeg hakkab kätte jõudma, mil vist asjata ei oleks meele tuletada, et väljaspool maksustamise aparati seisvatel õieti mingisuguseid teadmisi meie tulumaksu kohta ei ole, sest et valitsusasutused tarvilikuks ei ole pidanud mingisuguseid andmeid avaldada. Ametlikult on ainult kuulda olnud, et suurem osa (kui meie ei eksi $\frac{4}{5}$) tulumaksu maksjatest kelmid on, sest et oma tulusumme õieti ei ole üles annud. Kui õieti vastavad ametkonnad kodanikkude tulusid hindavad, selle kohta on ülevaate saamine raske. Meil on ainult teada, et 1924 a. eelarve järele eelarve aasta maksusid tulumaksu arvel sisse pidi tulema 59% kogu summast ja 41% langes eelmiste aastate maksude trahvide ja viivitusrahade arvele; 1925 a. eelarves olid vastavad protsendid 52 ja 48, teiste sõnadega, ligi pool tulumaksu summast kavatseti saada sunniviisil sissenõudmise teel.

Kahjuks ei ole kunagi tarvilikuks peetud teatavaks teha üldist võlguolevat tulumaksu summat, kuid isegi eeltoodud andmete põhjal näib seisukord niisugune olema, et tulumaksu määravad maksjate maksuvõimet õige kõrgelt üle on hinnanud ja võib olla veel suuremaid vigu teinud, kui maksumaksjad ise.

Meil puudub ka igasugune avaldatud maksumaksjate statistika maksu suuruse järele, nii et üldse teadmata on, kes õieti tulumaksu peakandjad on. Ometi peab tunnustama, et tulumaksu statistika tähtsus võrratu suurem on sellesarnastest statistika töödest, nagu loomade hinnad laatadel või üle maa mõõda valdu, linnu ja alevise kogutud teated 79 aine turuhindade kohta.

Niisama puudub meil seni ka tollide statistika, kuna samal ajal raha- ja kaubandusministrid, valitsus ning viimasel ajal ka

riigikogu hoolega tollipoliitikat on ajanud. Et seda tollipoliitikat ilma andmeteta umbkötis aetakse, peaks igaühele selge olema. Nagu kuuleme, ongi statistika keskbürool viimaks ometi korda läinud tollide statistika korraldamisele asuda ja võime nii lähemal ajal vastavate andmete avaldamist oodata. See on suur samm edasi ja tuleb ainult soovida, et ka teiste maksude statistika korraldamisega kiirelt algust tehtaks, sest seni on kogu rahaministeeriumi maksustamise aparatuur olnud mingisugune kurtumm olevus, kellel kodanikkude jaoks keelt ega ka kõrva ei ole olnud.

Über den Vorschlag eine Vermögenssteuer in Estland einzuführen.

Prof. Dr. Ed. Berends.

I.

Wir haben darauf hingewiesen, dass das Steuersystem in Estland ein kompliziertes ist, dass wohl alle Einnahmequellen der Bürger dem Staate ihren Tribut zahlen müssen: das Grundeigentum in den städtischen Anseidelungen sowohl, als auf dem Lande, das mobile Geldkapital, jegliche Handels- und Gewerbeunternehmen, dass endlich als zweites Stockwerk über den sog. Realsteuern — die allgemeine Einkommensteuer sich erhebt. Nun ist in den Kreisen der sozialdemokratischen Fraktion des Riigikogu der Wunsch geäußert eine allgemeine Vermögenssteuer und eine Wertzuwachssteuer einzuführen, um das Prinzip der Gleichmässigkeit und Gerechtigkeit in der Besteuerung in vollem Masse zu verwirklichen. Die Frage über die Zweckmässigkeit einer Wertzuwachssteuer in Estland wollen wir für dieses Mal unerörtert lassen und uns der Vermögenssteuer zuwenden. In einem gewissen Sinne haben wir

schon eine Vermögenssteuer; es ist die Erbschaftssteuer, welche ja das Vermögen belastet im Momente des Erbüberganges. Letztere soll ja erhalten und sogar ausgebaut werden. Also soll ausser ihr eine allgemeine Vermögenssteuer im Steuersystem Platz finden.

Die Vermögenssteuer hat ein eigenartiges Schicksal. Einst kannte sie die Praxis fast in allen Ländern. Dann verschwand sie (mit Ausnahme einzelner Kantone der Schweiz und der Einzelstaaten der nordamerikanischen Union). Sie hat auch eine Rolle gespielt als zeitweilige ausserordentliche Steuer in Notzeiten. Als Glied des Steuersystems in normalen Zeiten verschwand sie in der Mehrzahl der Staaten (wenn auch eine Steuer einen Namen trug, der den Anschein erwecken konnte, als wenn nicht nur das Einkommen, sondern auch das Vermögen als Steuerobjekt dient, so in England die property and income Tax, in Schweden die Skatt på^o fast egendom och inkomst). Seit 1893 erscheint sie wieder und nunmehr seit 30 Jahren beginnt sie eine immer grössere Rolle zu spielen. In den Jahren 1913–1922 erlebte diese Steuerart einen nicht erwarteten Aufschwung. Sie ward populär. –

In den Kriegs- und Nachkriegsjahren ist die Vermögenssteuer in den besiegten „Zentralstaaten“ in einer nie dagewesenen Härte eingeführt, um die ungeheuren Ausgaben zu decken. Dass die radikalen politischen Parteien die Vermögenssteuer selbst in ihrer harten Gestalt willkommen heissen, ist vollkommen verständlich, denn ihnen ist jede Steuerart genehm, welche die Erreichung ihres Endzieles: die Vernichtung des sozialökonomischen Baues unserer Zeit erleichtert und eine Verschiebung aller Einkommens- und Vermögensverhältnisse durchführen kann, um eine Gleichheit in wirtschaftlicher Hinsicht zu ermöglichen, wenn es auch eine Gleichheit in der Armut sein sollte. „Le rêve d'envie, qu'on nomme égalité“! Die Finanzwissenschaft, die Träumen nicht huldigt, hält sich von solchen Illusionen fern und fasst das Reale ins Auge. Was ist denn das Objekt der Vermögenssteuer? Die Antwort scheint sehr einfach: das Vermögen, nicht der Ertrag, nicht das Einkommen in seiner verschiedenen Gestalt. Aber so sonderbar es klingen mag, der Begriff „Vermögen“ ist für manche, welche über Vermögenssteuer sprechen, nicht immer klar und bestimmt. Man kann unter „Vermögen“ zweierlei verstehen. Vermögen nennen wir eine Summe wirtschaftlicher Güter (Sach-

güter) in Verfügungsgewalt des betreffenden Rechtssubjekts einer Einzelwirtschaft als Fonds zur Befriedigung der Bedürfnisse. Alle Steuern können nur aus dem Vermögen in diesem Sinne genommen werden, denn es umfasst, sowohl das Stammvermögen (Vermögensstock) Produktiv-Vermögen oder Kapital einer Wirtschaft, als auch alle Vermögenszugänge, die den Wirtschaftserfolg, Ertrag oder Einkommen darstellen. Wenn man den Begriff, „Vermögen“ so weit fasst, so sind alle Steuern – Vermögenssteuern. Das meint man nun nicht, wenn man die Einführung einer Vermögenssteuer vorschlägt, denn wir besitzen ja schon Steuern auf Ertrag und Einkommen, Aufwand und Verkehr. Man meint also was Anderes. Es ist also eben das Stammvermögen, der Vermögensstock, das „Kapital“, welches man treffen und zum speziellen Steuerobjekt machen will. Und hier wiederum kann eine solche Steuer eine verschiedene Tragweite haben. Man kann ja kaum annehmen, dass Jemand, der realistisch denkt, die Ansicht haben kann, man könne auf die Dauer den Vermögensstock, der die Möglichkeit des Ertrags oder des Einkommens eröffnet, als beständiges Objekt der Steuer betrachten, denn dann muss diese Steuerquelle erschöpft werden und für immer verschwinden. Man muss ja dann damit rechnen, dass früher oder später auch alle Ertragsteuern und auch die Einkommensteuern unmöglich werden müssen. Es würden dann nur Steuern auf den Arbeitslohn in verschiedener Gestalt und die Verbrauchssteuern übrig bleiben. Mit dem allmählichen Aufsaugen des Vermögenstockes durch eine solche Vermögenssteuer (eine sog. reelle oder materielle) müsste letzten Endes jegliches Anwachsen der Produktion unmöglich werden. Man kann erwidern: eine solche reelle oder materielle Vermögenssteuer würde ja nur den, in Privathänden befindlichen Vermögensstock verringern und ihn in die Hände des Staates überführen. Der Staat würde nur um soviel reicher werden, je ärmer die Privatleute. Ob ein solcher Staatskapitalismus die Volkswirtschaft zur Blüte, das Volk zum Reichtume führen würde, wollen wir dahingestellt sein lassen. Das Beispiel Sowjet-Russlands ist wohl nicht verlockend und man bläst dort immer lauter das Signal zum Rückzug aus dem gelobten Lande des Sozialismus. Also werden nüchtern denkende Theoretiker und Praktiker des Finanzwesens nie als normale dauernde Einkommenquelle für den Staat eine reelle mate-

rielle Vermögenssteuer empfehlen, sondern dieselbe nur zulässig finden als Notbehelf, als einmalige ausserordentliche Notsteuer, wie sie erstand in Österreich 1810–1811, in Preussen 1812 und in Deutschland und Österreich 1918–1919. Es wird Jahre dauern ehe die Folgen dieses Ausaugens des Kapitals überwunden sein werden und es ist nicht erwiesen, dass die arbeitende Bevölkerung durch diese Massnahme reicher oder glücklicher geworden ist. Einen solchen gewaltigen Aderlass trägt die Volkswirtschaft nicht mehrere Male nach der Reihe. Welche kaum zu ertragende Lasten eine solche „reelle“ oder „materielle“ Vermögenssteuer der Volkswirtschaft auferlegt, mag man aus folgenden Beispielen ersehen. Im J. 1810–11 wurde in Österreich eine enorm hohe Vermögenssteuer erhoben, welche mit 10% das bewegliche und unbewegliche Vermögen traf (nach Abzug der Schulden). Dem Beispiel Österreichs folgte Preussen 1812 und erhob eine Kontribution vom Vermögen im Betrage von 3% (mit Selbsteinschätzung). Beide Steuern hatten einen finanziellen Misserfolg und riefen eine grosse Erregung im Volke hervor. Österreich wurde durch seine Vermögenssteuer nicht vor dem Staatsbankrott v. 1811 bewahrt.

Aber diese beiden Steuern des XIX J. stehen an Härte weit zurück hinter dem, was nach dem Kriege v. 1914–1918 beide Länder der Bevölkerung zumuteten.

Am 31/XII 1919 erschien in Deutschland das Gesetz über das sog. Reichsnotopfer. Der 1 Paragraph des Gesetzes bezeichnete die Steuer direkt als teilweise Vermögenskonfiskation. Der Steuer unterlagen sowohl physische als juristische Personen und sie wurde von jeglichem beweglichen und unbeweglichen Vermögen erhoben (nach Abzug der Schulden). Die Steuer war eine sog. Staffelsteuer, also in Staffeln progressiv.

Hier das Schema dieser exorbitanten Steuer:

Für die ersten angefangenen oder vollen 50000 Mark des abgabepflichtigen Vermögens = 10%. Von den nächsten angefangenen oder vollen 50000 Mark – 12%, dann in Staffeln von 100000 M. zu 100000 M. aufsteigend 15, 20, 25, 30% u. s. w. bis 65% bei der Staffel von mehr als 2000000 Mark!!

Wenn das „Vermögen“ eine einfache aufgesammelte Geldsumme wäre (Hartgeld oder Papiergeld oder Banknoten), welche im Kassenschrank aufbewahrt wird, so könnte die Erhebung der Steuern ebenfalls

eine einfache Operation darstellen. Man nimmt eben die betreffende Steuersumme und trägt sie in die Staatskasse. So einfach ist aber die Sachlage nicht. In unserer Zeit besteht besonders ein grösseres Vermögen nicht in Baargeld, sondern ist investiert in Grundstücken, Häusern, Gewerbe, und Handelsunternehmen, in % tragenden Papieren, in Gebrauchsgegenständen aller Art. Wie soll man in solchem Falle 20, 30 ja 65% des Wertes dem Staate auszahlen? In natura? Oder soll man den Wert realisieren, verkaufen, verpfänden? Das ist wohl leicht gesagt, aber wenn man das zarte Geflecht des volkswirtschaftlichen Verkehrs ins Auge fasst, so muss man sich sagen, dass wir es mit einer kaum übersehbaren schwierigen und komplizierten Operation zu tun haben, welche gerade zu verwüstend auf die ganze Volkswirtschaft einwirken kann.

Wenn das betreffende Land eine wirtschaftliche Krisis durchlebt, wenn nicht genügend Baargeld im Lande vorhanden ist, so muss eine solche Steuer unbedingt zu einer Inflation führen, denn es müssen Zahlungsmittel geschaffen werden. Und wie wird eine solche materielle Vermögenssteuer auf den Eingang der anderen Steuern (direkte und indirekte) einwirken? Die Einnahmen des Staates aus diesen Quellen müssen unausbleiblich sich verkleinern, besonders die Einnahme aus der allgemeinen Einkommensteuer. Es ist wohl ein zweifelhafter Trost, wenn man sagt, dass falls der Staat eine so gewaltige Summe als Vermögenssteuer erhebt, dann kann er die geringere Einnahme aus der anderen Quelle verschmerzen! So urteilen heisst sich nicht überlegen, was ein solcher Aderlass für den volkswirtschaftlichen Körper bedeutet.

Das deutsche Gesetz von 1919 hat versucht die schweren Folgen der Steuer durch folgende Bestimmungen abzuschwächen. In Anbetracht der Steuerhöhe und um die Leistungsfähigkeit der Steuerzahler zu schonen, wurde bestimmt, dass die Steuer in der Form einer auf Jahre verteilten Tilgungsrente abgetragen werden kann. Derjenige Betrag der Abgabe, der nicht durch 500 teilbar ist, musste innerhalb 9 Monaten ausgezahlt werden. Der übrigbleibende Teil konnte, wenn der Pflichtige es wünschte, durch eine jährliche Tilgungsrente im Betrage von $6\frac{1}{2}\%$ jährlich abgetragen werden. Falls der Pflichtige Grundbesitz besass, konnte auf seinen Wunsch der auf Grundbesitz fallende Teil der Steuer als jährlich $5\frac{1}{2}\%$ Tilgungsrente, (Reichsnotsteuer) auf den Grundbesitz hypo-

thekarisch sichergestellt werden. Man musste noch weitere Massregeln ergreifen, um dem Steuerzahler Erleichterung zu schaffen. Es wurde ein besonderes Kreditinstitut geschaffen, welches der Reichskasse, den auf den Steuerpflichtigen entfallenden Teil der Abgabe auszahlt und sodann die betreffende Summe vom Pflichtigen in Raten einhob. Erleichterungen wurden auch in anderer Hinsicht zugesprochen. Weniger Bemittelten konnte die Abgabe ganz, oder teilweise zinsfrei gestundet werden. Die ersten 5000 Mark des Vermögens, für Eheleute weitere 5000 Mark und wenn Kinder vorhanden waren, für das zweite Kind und jedes weitere 5000 Mark, waren steuerfrei. Die Abgabe konnte auch in Staatsschuldscheinen gezahlt werden. (Schluss folgt).

Eelteated heinasaagi kohta Eestis 1925. a.

Riigi Statistika Keskbüroo põllumajanduslike korrespondentide teadete järele olid käesoleva aasta ilmastiku tingimised rohukasvaks soodsad ja selle tõttu kasvas rohi niihästi põllul, kui ka niidul väga hea. Rohuniitmist alati juba juuli algul. Kuna juuni viimasel poolel sadas õige palju vihma, mis pani madalamad sooheinamad vett täis, siis oli algul soodes kaunis tülikas ja jõutu heina koguda. Juuli keskpaiku muutusid aga ilmad kuivaks. Kuivad palavad ilmad kestsid kuni augusti alguni ja olid väga soodsad heinategemiseks. Heinaniitmine edenes jõudsasti ja kogutud hein sai kõrgeväärtuseline. Palavate ilmadega valmis rukis vara, nii tuli rukkilõikus peale ja ei jõutud heinatöödega igalpool lõpule. Peale rukkide lõikust läksid ilmad uuesti sajule. Heinatöö lõpetamine venis pikale ja vihm rikkus heina väärtust. (Mõnede korrespondentide augustikuu teatelehtedes leidub tähendusi, et madalamatel luhamaadel suurvee tõttu hein on veel tegemata).

Kui suur käesoleva aasta heinasaak on, selle kohta saab Statistika Keskbüroo lõpuliikke teateid ühes viljasaagi teadetega 25. novembriks. Praegu on võimalik heinasaagi kohta eelteateid anda. Eelteated on hindamisteaded: iga korrespondent oma ümbruskonna kohta, mis tema vaatluse all on, hindas ära, kui palju puudi seal ühe vakamaa pealt keskmiselt heina saadi. Kuna hindamiseteel kaunis raske on saaki täpselt ära määrata, siis näitavad eelteated saagi suurust ainult ligikaudselt.

Käesoleva aasta heinasaagi suuruse kohta saatsid hindamisteadeid üle 1300 korrespondendi. Nende teadete põhjal on heinasaak ühe hektari pealt keskmiselt: ristikheinast 236 puuda, muust põlluheinast 176 puuda ja niiduheinast 84 puuda.

Tabel 1. Heinasaagi eelteated 1925. a.

Heina väärtus 5 pallilise hindamise järele		4.4	3.7	3.6	3.1	4.2	3.1	3.3	3.6	3.6	3.8	3.5	3.6
Niiduhein	Keskmine saak pd.	77	87	80	65	51	82	95	96	103	113	86	84
	Teadete arv	138	71	122	157	119	172	154	222	44	150	18	1367
Muupõlluhein	Keskmine saak pd.	158	34	220	155	176	144	165	213	207	155	173	176
	Teadete arv	81	67	81	51	144	103	88	213	98	22	60	692
Ristikhein	Keskmine saak pd.	205	246	209	243	221	240	284	252	214	224	172	236
	Teadete arv	137	78	117	129	68	175	160	226	47	159	16	1312
Maakond		Viru	Järva	Harju	Lääne	Saare	Pärnu	Viljandi	Tartu	Valga	Võru	Petseri	Riigi kohta
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	

Ristikheinast saadi kõige kõrgemat saaki Viljandimaal (284 pd. hektarilt), selle järele on Tartumaa saak (252 pd.), mis on veidi kõrgem Järva-Lääne- ja Pärnumaa saakidest. Kõige madalam on Petserimaa saak (172 pd.), mis teeb Viljandimaa saagist kõigest 60%.

Peale ristikheina kasvatatakse meil veel muud põlluheina (peaasjalikult kõrreheina). Neid kasvatatakse aga väga väiksel määral ja nende saigid on kaunis kõikuvad üksikute maakondade järele (tänavu 125–220 puuda hektarilt). Muu põlluheina tänavune saak on hektarilt 25,4% vähem, kui ristikheina saak.

Eelteadete järele niiduheina saak on kõige kõrgem Võru- ja Valgamaal (113 ja 103 pd. hektarilt), selle järele Tartu- ja Viljandimaal. Kõige madalam saak on Saare- ja Läänemaal (51 ja 65 pd. hektarilt).

Ühel ajal teadetega heinasaagi suuruse kohta andsid korrespondendid teateid ka

selle kohta, missuguses väärtuses said tänavu heinad. Korrespondendid hindasid saagiväärtust järgmise viie sõna abil: väga hea, hea, keskmine, halb ja väga halb. Kui sõnade asemel tarvitada vastavalt numbreid: 5, 4, 3, 2 ja 1, siis on tänavune heinasaak korrespondentide hindamise põhjal väärtuse järele 3,6 palli. See on keskmisest märksa parem. Hindamise andmed näitavad, et läänepoolsetes maakondades (Pärnu, Lääne) saak väärtuse järele halvem sai, kui idapoolsetes. Heinategemise aja suhtes said need heinad väärtuse järele head, mis tehti juuli teisel poolel, kuna pärastpoole tehtud heinte väärtust rikkusid suurel määral vihmasaod.

Tab. 2. Heinasaagi võrdlusandmed 1922.-25a.

Aasta.	Keskmine saak hektarilt puudades		
	ristikhein	muu põlluhein	niiduhein
1922	191	—	73
1923 *)	163	—	73
1924 *)	191	—	58
1925	236	176	84

Käesoleva aasta heinasaagi andmete võrdlus eelmise kolme aasta saakidega näitab, et tänavune saak eelmistest märksa parem on. Eelmise kolme aasta saak hektarilt keskmiselt oli: ristikhein 182 pd. ja niiduhein 68 pd. Tänavune saak on seltest parem: ristikhein 29,7% ja niiduhein 23,5%.

Saakide eelteadete järele otsustades, oleme tänavu heinatoidu poolest märksa paremas seisukorras, kui eelmisel kolmel aastal ja see peaks avitama jõudsalt kaasa meie karjakasvatuse arenemisele.

Bibliograafia.

Toimetusele saadetud kirjandus.

- „Kalaasjandus“ nr. 38. 1925. a.
- „Tulev Eestil“ nr. 7-8. 1925. a.
- „Kasvatuse“ nr. 8. — 1925. a.
- „Laevandus“ nr. 6-7. 1925. a.
- „Ametiühisusline kuukiri“ nr. 13.—1925.
- „Eesti Politseileht“ nr. nr. 35, 56 1925. a.

P. N. Kogerman. M. Sc., D. I. C., F. C. S., M. A. C. S., The present status of the oil-shale industry in Estonia, 16 lhk., äratrükk ajakirjast

*) Ristikheina juurde on arvatud ka muu põlluhein. Viimase pind on aga väga väike ja sellepärast see ristikheina keskmist saaki palju ei muuda.

„The Journal of the Institution of Petroleum Technologists.“, Vol. 11, Nr. 50, Juuni, 1925.

V. Schmidt, Eesti Riigi Statistika Keskbüroo graafilise kabineti juhataja: „Eesti statistika album“. vihk I — Maa ja rahvas — Riigi Statistika Keskbüroo väljaanne. Hind?

Nagu albumi eessõnas öeldud, on tema eesmärgiks graafiliste kujutustega illustreerida kõiki tähtsaimaid Eesti majanduslise ja ühiskondlise elu ilmutusi esimesel iseseisvuse aastatel. Album on kavatsatud kolmes vihkus: maa ja rahvas, majandus ja põllumajandus. Vastavalt sellele eesmärgile sisaldab esimene vihk peaaesjalikult kartogramme ja diagramme maa ja rahva kohta, ulatades mitmel juhtumisel ka järgnevate vihkude sisse. Mis vaatajale esimesena silma torkab, on asjaolu, et albumi graafilised kujutused tehniliselt haruldaselt hästi on õnnestunud. Graafilise statistika alal puutub kogu rahvusvahelises kirjanduses harva silma nii maitserikkaid ja tehniliselt peenelt väljatöötatud väljaandeid. Tahaks aga kohe üelda, et tihti peale see hää tehnika mitte alati väga sisurikaste kujutuste peale ei ole kulutatud.

Album sisaldab näiteks peale Eesti poliitilise kaarti, kus näidatud on maakonna ja valdade piirid ning nimed, kogu Eesti linnade plaane, mis ka öieti on rohkem kartogrammid, kui plaanid, sest et neil plaanidel nimed puuduvad. Kui Statistika Keskbüroo võimalikuks oleks pidanud plaanidele ka tarvillised nimetused mahutada, siis oleks neil plaanidel korraga ka suur praktiline väärtus olnud. Nüüd annavad nad ainult üldise linnade plaanide kujutuse ühes asustatud ja asustamata pindaladega, ning üldise rahvaarvu graafilise kujutusega 1881 ja 1922 aastate kohta.

Metodoloogiliselt ebaõnnestunuks tuleks ka pidada albumisse mahutatud ajaloolisi kaarte, sest et nad ainult Eesti pinda käsitlevad n. n. „Sootsi piirides“. Palju ülevaafilikumad oleks saanud vastavad kaardid, kui ühendus naabrimaadega, mille osaks ju Eesti kogu oma endise ajaloo ajal oli, ühtlasi ära oleks olnud näidatud, teiste sõnadega, kui ka vastavate riiklike kujundite maa-alade levimine väljaspool praeguseid Eesti piire värviliselt ära oleks tähendatud. Nüüd näiteks ulatab Rootsi piir seitsmeteistkümnendal aastasajal kindral Sootsi piirijooneni, mis ometi hoopis võõra pildi tollaegsest poliitilisest seisukorrast annab.

Huvitav on ka geoloogiline kaart, mida meie selles täiuses seni näinud ei ole. Orograafiline kaart ei paku midagi uut, samuti ka hüdrograafiline. Viimase peal oleks märkida mõned nähtavad ebatäpsused, näiteks on Ahja, Pedja ja Põltsamaa (Paala) jõgi näidatud kui laevasõiduks kõlbmatud, ometi aga on neil jõgedel korraline laevasõit käimas.

Kartogrammid jääolude kohta Eesti rannas on ju huvitavad, kuid meie arvates ei oleks nad mitte pidanud andma üksikuid momente viimase 1½ aasta eest, vaid ehk pidanud enesest kujutama mingisugust keskmist jääolude arenemise käiku. Meteoroloogilised kaardid täidavad teatud puuduse meie senises kirjanduses. Tähendada tahaks sel puhul ainult asjaolu peale, et näidatud isotermid kaunis tuntuvalt lahku lähevad vastavatest kaartidest „Balistische Landeskundes“, ilma et seletusi oleks toodud, miks see nii on.

Kartogrammide kohta, mis käsitlevad üksikute statistiliste tundemärkide intensiivsust Eesti maa-alal, näiteks põllu-, heina-, karja-, metsa- ja ebaproduktiivse maa protsent üldpinnast valdada kaupa, samuti rahva tihedust valdada kaupa, kirjaoskamatus jne., tahaksime teha ühe üldise metodoloogilise märkuse. Üksikute tundemärkide intensiivteet on jaotatud täitsa

mehaaniliselt nelja, viide või kuude rühma, võttes aluseks mingisugused ümmargused protsentarvud. Nii näiteks on vallad ära jaotatud põllumaa % suhtes järgmistesse viide rühma: põllumaad kuni 10–20 %, 20–30 %, 30–40 % ja üle 40 % üldpinnast; rahva tihedus on jaotatud 5–10 elanikku ruut klm. peale, 10–15 elanikku, 15–20, 20–25, 25–30 ja üle 30. Ehk sellesarnaseid jaotusi ka tihti muudes väljaannetes leida võib, annavad nad teatud nähtustest vaevalt õige pildi. On arusaadav näiteks elanikkude tiheduse kohta, et siin üksikute rühmade vahe võrduvalt mitte ühesuurune ei ole. 5–10 elanikku ja 10–15 elanikku on vahe kahe rühma vahel näiteks üle 50 %; 20–25 ja 25–30 on see vahe ainult 22 %. Samuti on lugu näiteks põllupinna jaotusega, kus suur osa Lääne, Harju ja Virumaast on värvitud ühe värviga (10–20 % põllumaad), kuna mõnda värvi kogu kartogrammil üsna vähe leidub. Jaotus on nimelt liig mehaaniline ja juhuslik.

Kõikidel neil juhtumistel oleks arvatavasti selgem pilt saanud, kui oleks tundemärgi intensiiviteet, kas geomeetriselises progressioonis jaotatud, ehk mõne teise meetodi järele, mis sarnast juhuslikkust mitte tekkida ei lase. Geomeetriselise jaotuse oleks väga otstarbekohane olnud näiteks rahvatiheduse kartogrammil, kus iga järgnev rühm teistest ütleme kaks korda tihedam oleks olnud; siis oleks värvide intensiiviteedi kasvamine ka vastanud rahva tiheduse intensiiviteedi kasvamisele. Ka oleks näiteks sel kartogrammil võib olla vähema hulga rühmadega läbi saada võinud, mis kartogrammi ülevaatlikumaks oleks teinud – nüüd on ta lihtsalt kirju.

Geomeetriselise jaotuse tarvitavad mitmed atlasid, näiteks J. G. Bartholomew. Et juhuslikust jaotusest pääseda, oleks võidud ka järgmist teed käia üksikute liikide intensiiviteedi jaotuseks. Näiteks jaotada valdade arv kasvava põllumaa protsendi järele 3, 4, 5 või rohkemasse ühesuurusesse rühma ja need rühmad vastavate värvidega kartogrammile kanda. Niiviisi jaotatud viis rühma annaks igatahes palju ülevaatlikuma pildi. Siis näitaks meile värvid kartogrammil viit jaotust, esiteks vallad keskmise põllumaa protsendiga, siis vallad põllumaa protsendiga üle keskmise ja alla keskmise, ning vallad kõige madalama ja kõige kõrgema põllumaa protsendiga; ning ei tuleks seda ette, et mõni värv kartogrammil ülekaalus oleks. Sel puhul tahaksime nimetada eriti, et karja ja heinamaa mõiste meil vaevalt teravat lahutamist katastris on leidnud ja sellepärast need kaks kartogrammi ühendatult võib olla oma otstarbele enam ei oleks vastanud.

Needsamad märkused käivad kõikide teiste kartogramme kohta, mis valdade kaupa on tehtud, lisandusega, et näiteks kartogramm rahvaarvu suuruse kohta üksikutes valdades väga hästi puududa oleks võinud, sest et ta ainult piltlikult seda näitab, et suurtes valdades palju elanikke ja väikestes valdades vähe elanikke on.

Väga huvitavad ja piltlikud on rahva vanuslise koosseisu diagrammid, iseäranis see, kus kolmel rahvalugemisel saadud vanaduse andmed ühele püramiidile on asetatud. Ta näitab esiteks selgesti, kui palju rahvalugemise andmed 1922 a. täpsemad on, kui eelmistel aastatel, sest viimase rahvalugemise vanuspüramiidis puuduvad peaaegu täiesti suured kõikumised vanusrühma des, mis nulliga ehk viiega lõpevad;

teiseks näitab ta piltlikult suurte vapustuste tagajärgi meie rahva ajaloos viimase 100 aasta jooksul. Ilmasõda on määratu augu sisse teinud meie rahvaarvule, kusjuures nähtavasti kõige suuremad kaotused ei olnud mitte meheea rühmades, vaid sündivuse vähenemise tekinud puudujääk. Selle tagajärjel omab rahva praeguse vanuslise koosseisu püramiid kuulsaks saanud „Prantsuse sibula“ kuju, s. t. nooremad kihid on väiksemad, kui neile järgnevad vanemad kihid. Sedasama sündimiste tagasimineku võib tähele panna ka 1904/5 a. sõja ja revolutsiooni tagajärjel, samuti vähemal määral ka Türgi sõja järel. Suur auk on meie rahva vanuspüramiidi lõõdnud muuseas 60 aastate lõpul, kus teravalt nähtavale tulevad tolleaegsete näljaaastate tagajärjed. Veel kaugemal võib näha samuti suurt auku 40 aastate keskel, mis ühenduses on selle aastakümne majandusliste raskustega ja nälja-aastatega.

Piltlikud on ka perekonna seisu diagrammid, kus teravalt avalikuks tuleb võrrafu suur lesknaiste arvu kasvamine vanemates rühmades võrreldes meestega. Tähelepanemiseväärne on perekonna seisu võrdlus kolmel rahvalugemisel, millest näha on, et abieluliste % viimasel ajal tõusnud on. Põhjus on selgesti näha selles, et mitteabieluliste laste % rahva üldarvus tuntavalt on kahanenud.

Samuti on diagrammides pildistatud üksikute maakondade kaupa rahvusline ja usuline koosseis, mis otsekohe selge üldpildi annab mõlemis küsimuses.

Rahva tööala ja ühiskondlist hoidust käsitavad diagrammid on selleks liig kirjud, et nad ülevaadet kergendada aitaks. Märkida võiks vast ainult ühte asjaolu, mis küllalt selgelt on esile toodud, nimelt, et meil põllumajanduse alal alla ühe viiendiku proletariseeritud rahvast; on, s. t. teenijaid ja töölisi ning nende perekondi; tööstuses selle vastu on $\frac{3}{5}$ proletariseeritud ja kaubanduses üle poole. Ka rahvaarvu liikumisele pühendatud diagrammides leidub hulk huvitavat materjali, niisama hariduse diagrammides. Mis aga iseäranis terava mulje jätavad, on diagrammid üksikute hakkavate haiguste liikumise kohta aastatel 1919–1923. Üleüldine rahva tervislike seisukorra paranemine on neis silmanähtav.

Lõpukokkuvõttes ei tahaks siiski nimetamata jätta, et vaatamata selle hulga materjali peale, mis käesolevas albumis keskmisele lugejale piltlikuks tehtud ja mida ka kahtlemata väga kasulikult koolides õppeabinõuna võib ära tarvitada, siiski muljest lahki ei saa, et töö peale rohkem aega ja raha on kulutatud, kui tema sisu välja kannatab. Nii mõnegi pildistuse juures peab küsima, mis jaoks teda tarvis oli ja nii mõnigi väärtus on allpool „oma hinda“, kui nii ütelda võiks. See sisulise materjali alus, mis albumi kokkuseadjal kasutada oli, tundub liig kitsana kujutuste kogu hulga juures. Tarvis ainult meele pidada, et kogu pindala jaotuse kartogrammid põhjenevad vanadel katastri andmetel. See vundamenti kitsus saab iseäranis selgeks, kui eneselt küsida, kas oleks näiteks mõne suurriigi statistika keskbüroo kunagi hakanud aega ja raha raiskama, statistilisse albumi mahutuda kõikide riigis asuvate üle 1000 elanikuga linnade plaane ühes linna vappidega. Kui suur see album niisugusel korral oleks saanud? !..

N K.

Kroonika.

Eesti.

(Väljavõtted ajalehtedest.)

Eesti asfalt. Tallinna tehnikumi juures asuva riiklise katsekoja teadetes on ära trükitud andmed katsete kohta Eesti asfaldiga Maieri vabrikus ja ka Kohtla riiklises vabrikus, mille järele avalikuks tuleb, et niihästi Maieri kui ka Kohtla asfaltidel keskmiselt palju kõrgem väärtus on, kui siseturul praegu müügil olevail väljamaa asfaltidel n. n. Hamburgi ja Petschorski sortidel. Rõhumise vastupidavus on neil enam kui kaks korda suurem kui väljamaa asfaldil, sel juhtumisel, kui materjal segatakse lubjakiviga. Liivaga segamise korral ei jää nende vastupidavus väljamaa omadest palju taha. Ka kulumise mõttes olla nad vastupidavamad kui väljamaa omad.

Riigi poole aasta tulud. Riigikassa andmete järele olid riigi sissetulekud 1. juuliks s. a. üldkokkuvõttes 3.673.268.309 marka 3.160.081.061 m. 50 pn. vastu 1. juuliks 1924. a.

Eesti-Norra kaubalepingu sõlmimine, mille asjus juba pikemat aega läbirääkimised käimas on, sündis 29. augustil Tallinnas, märgukirjade vahetamise teel.

Lihvel olev raha. Riigikassa teatel oli 1. aug. 1925. a. tsirkulatsioonis riigiraha emissiooni arvel olevaid rahamärke: mk. 1.498.946.671.15. Peale riigiraha emissiooni arvel olevate rahamärkide oli tsirkulatsioonis: vahetusraha mk. 123.150.803.—, kassaveksleid mk. 430.000.

Üue veevärgi hoone pidulik nurgakivi panek on 10. sept. kell 12 pöeval.

Üue veevärgi hoone ehitustööd algasid, nagu teada, juba vara kevadel, kusjuures ka mitmed müürid juba üles on kerkinud. Vajeldavaks küsimuseks oli ainult selgumise-vasseini konstruksiooni kindlaksmääramine. Nüüd on ka selles küsimuses ehitajaga kokkuleppele jõutud, nii et ehitustööd täies ulatuses algada võivad.

Inglise firma tahab Hüppleri kontsessiooni omandada. Teatavasti anti Hüppleri firmale kontsessioon uppunud laevade töstmiseks ja nende realseerimiseks. Hüppler tegi selle tööga ka algust, töstis mõnisada puuda vana metalli üles, mille väljamaale saatis.

Ühelejal uppunud varanduse töstmisega, katsus Hüppler pinda luua Inglismaal ja mujal krediidi saamiseks, mis aga ei õnnestunud.

Viimasel ajal on inglased uuesti päevakorrale kerkinud, nimelt olla üks inglise firma Hüppleriiga läbirääkimisi alustanud kontsessiooni osmise asjus, ja pakkuda viimasele 6000 naelsterl., ehk üle 11 milj. Eesti marga. Hüppler pole senini veel kindlat seisukohta võtnud.

Kontsessiooni edasimütmisega jääks maksvaks kõik tingimised, mis Hüppleriiga sõlmitud lepingus ette nähtud.

Ölikivi kontsessioonärid. Valitsuslubas „Deutsche kontinental Gas-Gesellschaft im Dessau“ eesõiguse kontsessiooni saamiseks 6000 hektarilise ölikivi sisaldavale maa-alale. Eesõiguse tingimiseks on ühe aasta jooksul õlivabrik üles ehitada Eesti piirides, mis päevas 50 tonni ölikivi läbi laseks.

Kindlustuseks maksab selis 3000 naelsterl.

Teatavasti öeldi omal ajal valitsuse poolt mitmele ölikivi kontsessioonäri nende lepingud üles lepingu punktide mittetäitmise pärast. Nende poolt sissemak-

setud kautsjoni tagasimaksmise küsimuse otsustas valitsus järgmiselt: Lubada ölikivi kontsessioonäridele „Estovulkanile“, „Shale Products Ltd.“, K. Jürgens'ile, M. Liebermann'ile ja Esturmin'ile tagasi maksta kautsjonid tegevusulatuse ja pinnarikkumise eest tingimisel, et selle juures ka kontsessionär kontsessiooni õigustest ja kõigist võimalikkudest omapoolsetest nõudmistest loobub.

Kaubandusline läbikäimine nõukogude Venemaaga.

7-14. augustini on Eestist raudteed mööda Narva ja Irboska jaamade kaudu nõukogude Venemaale saadetud:

1. Eksportkaupu.

46 vagunit ajalehe- ja trükipaberit, kaal 614,2 tonni; 3 platvormi masinaosad, kaal 41,5 tonni ja 1 vagun majakraami, kaal 0,1 tonni.

Kokku 50 vagunit eksportkaupu ja 69 saadetust багаash-kaupu, kaal 2166,1 klgr.

2. Transiitkaupu.

Käesoleval nädalal transiitkaupade vedu nõukogude Venemaale ei olnud.

Sama aja jooksul on nõukogude Venemaalt raudteed mööda Narva ja Irboska jaamade kaudu Eestisse tulnud:

10 tsisterni naftat, kaal 121,0 tonni ja 13 saadetust багаash-kaupu, kaal 332,5 klgr.

Kaubandusline läbikäimine Lätimaaga.

7-14 augustini on Eestist raudteed mööda Valga jaama kaudu Lätimaale saadetud:

9 vagunit tsementi, kaal 140,5 tonni; 2 vag. trükipaberit, kaal 30,0 tonni; 2 saadetust Tartu „Pain Normal“ leivavabriku küpsetatud teraleiba, kaal 1098 klgr.; 1 vag. segakaupa, kaal 9,7 tonni; 1 vag. 15 elusvasikaga ja 12 elusseaga; 4 platvormi haavapakke, kaal 48,0 tonni; 1 vag. linast lõngu, kaal 5,1 tonni; 1 saadetus filtripaberit, kaal 283 klgr.; 1 saadetus mitmesugust pudukaupa, kaal 1365 klgr. ja 1 vag. looma. konte, kaal 9,1 tonni.

Sama aja jooksul on Lätimaalt raudteed mööda Valga jaama kaudu Eestisse tulnud:

7 vagunit heeringaid, kaal 97,1 tonni; 5 tsisterni bensiini, kaal 52,7 tonni; 1 vag. suhkrut, kaal 15,8 tonni; 1 saadetus mitmesugust pudukaupa, kaal 494 klgr.; 1 vag. rukist, kaal 16,5 tonni; 1 saadetus tehnilist rasva, kaal 570 klgr.; 1 vag. kondijahu, kaal 16,5 tonni; 5 vag. segakaupa, kaal 10,7 tonni; 1 tsistern petroleumi, kaal 12,5 tonni ja 3 vagunit põllutööriistu, kaal 7,8 tonni.

Ametlikud teated kaubandustööstusministeeriumilt.

Läti.

Metsad, nende kasutamise ja puukaubandus.

Metsade Peavalitsuse andmete järele on ehituspuid välja antud: 1920/21. a. — 9.681.630 kub. jalga, 1921/22. a. — 14.208.647 kb. j., 1922/23. a. — 38.458.700 kb. j., 1923/24. a. — 50.000.000 kb. j. üle 20 milj. laati väärtuses. Nii siis on asunikude eluasemete ülesehitamiseks kaunis suur hulk metsa raisatud, kuid metsaga kaetud maapinna ulatus on siiski veel suur.

1923. a. andmete järele on see pind 1.780.386 h. suur, mis 29,2 prots. üldisest pinnast ehk 27 protsenti Läti territooriumist välja teeb. Euroopa riikidest on ainult vähesest suurem protsent metsa. Vaatamata selle maapinna laia ulatuse peale, ei ole metsaga kaetud maad enam palju olemas, sõjaaegseid laastamis arvesse võttes.

Umbes 74 protsenti metsadest on okaspuu mets, mis peaaegjalikult Riia ja Goldingeni ümbruses leiduvad. Lehtpuu metsa leidub lõuna Kuramaal, Vindavi, Talseni ja Valga ümbruses. 86,81 protsenti metsast kuulub riigile, 53 prots. on eraoandus ja 1,66 prots. ühiskonna omandus. Nii siis on suurem osa metsa riigi käes, teistes riikides meie seda aga ei näe. Rootsis on riigi käes 36¹/₀, Saksamaal - 35⁰/₀, Prantsusmaal 12⁰/₀, Schweizis - 5 ja Inglismaal 2,5 protsenti. Sarnast metsa kontsentreerumist riigi kätte tuleb maaseadusega seletada, kus mets maade võõrandamisel riigi kätte läks.

Tihti on kartust avaldatud, et metsade liig suur kasutamine väljaveoks ja asunikkude ehitustööde jaoks metsade stabiilsed hädaohilikuks võib saada. See kartus on praegu küll asjata. Iseseisvuse algpäevil on ses suhtes vahest ehk küll patustatud, kuid seda ei saa muidugi metsa-majanduse juhatajate süüks lugeda, vaid see oli tingitud riigi raskest rahalisest seisukorrast. Mõisliku majapidamise juures ei ole vaja karta, et meie metsad vähenevad.

Väljaarvamiste järele võivad Euroopa riigid oma puudega läbi tulla, kui iga elaniku peale vähemalt 0,35 hekt. metsa olemas. Lätis on iga elaniku kohta 0,94 hekt. olemas. Ses suhtes on rikkamad ainult Rootsi (3,81 h.), Soome (4,90 h.), Norra (2,38 h.) ja Euroopa Venemaa (1,34 h.). Riigid, kel metsa vähem, veovad puid teistest maadest sisse. Nende hulka kuuluvad Inglismaa, Hollandi, Itaalia ja Daani.

Puude väljavedu seisab Läti väliskaubanduses tähtsal kohal. Välja on veetud:

1920. a.	6.6	milj.	lati	väärt.
1921. a.	14.7	"	"	"
1922. a.	33.6	"	"	"
1923. a.	61.7	"	"	"
1924. a.	59.2	"	"	"

Puude eksporti on üksikute aastate järele välja teinud: 1920. a. - 30,68⁰/₀ üldisest väljaveo väärtusest, 1921. a. - 50,20⁰/₀, 1922. a. - 32,91⁰/₀, 1923. - 38,80⁰/₀ ja 1924. a. 34,68⁰/₀. Nii siis vaatamata teiste majandusalade arenemise peale, seisab puude väljavedu siiski esimesel kohal.

Tähtsam metsa ostja on Inglismaa, siis Belgia, Hollandi, Saksamaa ja Daani, s. t. riigid, kus metsa iga elaniku kohta vähem kui ülalnimetatud 0,35 hekt. Lätis aga, kus iga elaniku kohta 0,94 h. metsa moodustab puude väljavedu ka edaspidi suure osa väliskaubanduses. Et puumaterjali tarvitamine edaspidi sisemaal vähemena saab, siis võib loota, et nende väljavedu edaspidi veelgi kasvab. Siiski peab metsade eksploateerimisel arvesse võtma igaaastast metsade loomuliku juurdekasvu ja et see hulk, mis maha raiutakse, juurdekasvust mitte suurem ei tohi olla. Praegusel silmapilgul ei ole sarnast kavakindlat raiumist veel olemas, sest metsa hulk ja vanadus pole veel kindlaks tehtud. Samuti pole mets veel täpselt mõõdetud ega fakseeritud. See on metsa kasvatamise ja pidamise edaspidine ülesanne.

Saksa.

11 Saksa idamess Königsbergis. (Omalt Königsbergi saadetud kaastööliselt).

Käesolev 11. Saksa idamess, mis 16-19 augustil Königsbergis ära peeti, tuleb lugeda üheks suuremaks, võrreldes eelmiste aastatega ja eriti selle poolest, et länavu ka põllumajanduse osakond ühes üldise messiga kokku liidetud oli. Samuti mitte väikse tähtsusega oli ka messi „Tehnika maja“ („Haus der Technik“) sisseõnnistamine.

Nimetatud „Tehnika maja“ on tehniliselt tõesti üks tehnika ime. Ehitatud vastavalt viimaste tehniliste ajanõuetele, paistab hoone massiivsena ja modernina ning siiski lihtsana. Hoone sisseõnnistamisel, kus peale muu viibis ka Preisi kaubandusminister Dr. Schreiber, selgus maja ehitaja dipl. inseneer Hanus Hoppi poolt peetud kõnest selle ehifuse suurepärsus. Maja peahoone pikkus on 121 meetrit, laius 60 meetrit ja kõrgus 13 meetrit. Betoon- ja raudkonstruktsioonide jaoks on tarvitatud 6200 kantmeetrit betooni, milles peituvad 1.800.000 klgr. sementi ja 350.000 klgr. ümmargust rauda. Võrdlemise kerge ja lame peahoone katuse kaalub üksi 125.000 klgr. Maja on näituse poolt eriti tehniliste väljapanekute jaoks ehitatud, milleks ka õigusega majal pealkirjad „Mensch, bleibe Herr über die Maschine“ („Inimene, jää masina valitsejaks“) paigutatud.

Väljapanekuid oli messil Saksamaa raske kuid siiski paraneva majanduslise olukorra peale vaatamata õige rohkesti. Põllumajanduse alad olid kõik uuemad masinad ja riistad suures valikus esitatud. Samuti rikkalikult olid esinenud ka teised alad (tekstiil-, naha-, metalli-, keemia- jne. jne.), eriti tehnilised kaubad (masinad, elektrotehnika, raadio, optika jne.) ja liikumise abinõud.

Mööda minna ei saa ka nõukogude Venemaa osakonnast, mis oma esinemise poolest eriti silmapaistev oli. Siin võis peaaegjalikult põllumajandusliisi ja käsitöö saaduseid näha, kuna Vene suurtööstuse esinemine peaaegu puudus. Selle kõrval oli aga rikkalikult esitatud kirjanduse osakond, mis aga ligemal vaatlisel koosnes ainuüksi raamatute ja brošüüridest, mis nõukogude vabariigi ülistamise ja kommunistlike ideede propageerimise iseloomu kandsid.

Vähema, eriti kohaliku tähtsusega oli „koduse majapidamise ja tehnika“ eriline osakond, mida korraldas Königsbergi majaperenaiste ühisus.

Osavõtt messist halbade ilmade peale vaatamata oli ootamata elav, nõnda et messe juhatus ja kaubanduse esitajad sellega täiesti rahule jääda võisid. Välisriikidest oli kaubandus- ja tööstusilma esitajaid kõige rohkem nõukogude Venemaalt ja eriti Leedumaalt, kui naaberriigist. Teistest piiririikidest oli Läti vähemal ja Eesti koguni vähesel arvul esitatud.

Oma väljapanekute rohkuse ja selle igaaastase täienemise puhul tuleb õigusega Königsbergi messi lda Euroopa peamessiks nimetada. Siin võib piiririkide kaupmees ja tööstur kõik ja igasuguse väljalavalikus leida, mida ta sisseostuks vajab. Müüa siin on juba raskem, sest Saksamaa konkurent on ka viimasel ajal ikkagi väga tuntav. Huvi tuntakse, nagu messi ringkondades kuuldus, Eesti tekstiilkaupade vastu, mis võiksid ka Saksa turul hinnavõitlust välja kannatada. Ülearune ei oleks ka Eesti põlevkivitööstuse (põlevkivi, õlid jne.) esinemine, mis eriti selle tööstuse tutvustamise alal laiemas ringkonnas tähtis oleks.

Königsbergi mess, kui sisseostu mess, peaks meie äri ja töösturitele rohkem huvitama, mille poole juba ka vähemaid suurenemise kalduvusi on, ja tulevastel messidel Königsbergis peaks kindlasti rohkem Eesti kaubanduse- ja tööstuse-ilma esitajaid nägema, sest mess täieneb ja suureneb iga aastaga, millega loomulikult ka huvi messi vastu tõuseb.

Briti.

Väliskaubanduse bilanss 1925. a. I. poolel.

Suur sisseveo ülekaalu kasvamine väljaveo üle 1924. ja 1925. aastal võrreldes 1923-ga on Inglismaal põhjusi rahutuseks annud ja on kahtlust avaldatud, kas rahvusline sissetulek laevandusest, kapitali paigutamise väljamaale, komisjonidest ja teistest läbikäimistest väljamaaga jõuab seda sisseveo ülekaalu tasuda, ühtlasi ka järele jätta summasid uuteks paigutamiseks väljamaale. Ligemalt vaadates ei ole asi nii lootusefa, kui mõned amefiasutused seletavad. 1924. a. jooksul tuli palju raha Londonisse Briti bilansside kujul, mis enne välismaadel peeti, kui ka palju Ameerika ja muud kapitali Londoni turul opereerimiseks. Inglismaa ei ela mitte oma tagavaradest, vaid võib rahuloldavalt oma välisoperatsioone tasuda. „Kuid sellegipärast“, ütleb Board of Trade'i esimees ühes kõnes, „on meie võime kapitali paigutada tõsiselt ennesõjaaegsest nõrgem.“

Ka peab arvesse võtma kaht teist ajutist tegurit. „Praegusel momendil on juba koos 166 miljoni dollari, millega meie kõik oma Ameerika võlad ja kohustused kuni aasta lõpuni maksta võime“, ütleb eelarve kõnes Briti rahaminister. Seda rahatagavara tuleb võtta kui ajutist rahvuslist kapitali paigutamist välismaile, kuigi seda üksikud enam oma huvides kasutada ei või, nagu muidu oleks võimalik olnud.

Teiseks on mai- ja iseäranis juunikuul jooksul sisse veetud väga suurel arvul kõiksugu siidprodukte, pitse, autosid, muusikariistu, kellasid ja filmisid, mille kohta 1. juulist peale suur kaitsetoll maksma hakkas. Ei ole mingit kahtlust eeldada, et see suur sisseveo kasvamine tollide kartusel oli, selle järele peaks nimetatud asjade import järgnevatel kuudel kahanema.

Väliskaubandus 1925. esimesel poolaastal. Väärtused miljonites 1924. a. hindade alusel.

	Sissevedu. Miljonid £.	Väljavedu. Miljonid £.
1923. II poolaasta . . .	533,0	387,7
1924. I „ . . .	524,2	385,5
„ II „ . . .	615,4	406,9
1925. I „ . . .	598,7	392,5

Vene.

Tikuturg. „Econom. Shisn'i“ teatel on tikkude tarvitamine suuresti kasvanud. Harilikult on suvekuudel nõudmine tikkude peale väike, tänava aga ostetakse suvel niisama palju tikke kui talvekuudel. Nõudmise suurenemist seletatakse hea viljasaagi väljaveo vaadetelega. Praegu müüakse 190–200 tuh. kasti tikke kuus.

Ka väljavedu on suurenenud. Arvatakse, et tänavu läheb väljamaale, enamasti Persiasse, Greeka ja Türgimaale, kuni 200 tuhat kasti, mis oleks umbes 70 prots. ennesõjaaegsest väljaveost

Teiselt poolt on aga palju nurisemist kuulda tikkude madala kvaliteedi üle, nagu sellest „Torgovo-Promöshl Gaseta“ kirjutab. Kõlbmata tikkude protsent karbis on väga suur, tikud on halvasti parafineeritud, väikeste peadega ja ei lähe põlema. Ühenduses sellega on üles kerkinud tikustandardi väljatöötamise küsimus. Standardile mittevastavaid tikke peab müüdema alandatud hindadega.

Nõukogude Venemaa ei saa Inglismaalt krediiti. Nagu „Times Trade Supplementi“ 22. augustil kirjutab, ei saa venelased inglise kaubakrediiti. Teatavasti sõitis Venest suur delegatsioon Inglismaale, et

suuri riide ja riidekudumise masinate tellimisi teha; nii kaua kui küsimus seisib otsekohe maksetava kauba andmises, olid ärimehed valmis venelasi varustama, kui aga venelased kaheaastast krediidist juttu tegid, löid inglased kahilema. Seisukorda on järgmiselt iseloomustatud: Moskva valitsus tegutseb erakapitali ja muu eravaranduse omandusõiguste kaotamiseks, niivõrd oma maal, kui igalpool mujal. Omelt tahavad venelased ingliselelele kapitali kaheks aastaks (seda ju tähendab kaubakrediit), et oma rahvast inglise kapitaliga ostetud inglise riidega kafta, et inglise kapitaliga ostetud inglise masinaid oma vabrikutesse üles seada, kõik selleks, et õige pea inglise turust ärarippumata olla. Tõelikult ütlevad venelased inglasele: „Kuna meil enestel küllalt kapitali ei ole, laename teilt. Kui sedaviisi ennast kindlustanud oleme, siis teeme, mis iganes võimalik, et kapitali eraomandusõigust kaotada.“ Kui Vene meie abil oma raskustest üle saab, mis takistab neid siis kahe aasta pärast oma võlgasid üldse mitte tunnustamast?

Siiski on olemas väike rühm parlamendis, Mr. Clynes'iga eesotsas, kes erakrediidi andmise poolt on ja koguni Board of Trade'i krediiti soovitavaks peab, kuna vastasel korral ennesõjaaegne Vene-Inglise kaubandus Ühisriikide ja Saksamaa kätte võiks üle minna, nagu venelased ise ka tähendanud on. „Times Trade Supplement“ arvab siiski, et Saksamaal kaheaastast krediidit võimalik ei ole anda, ja et Ühisriigid seda ei tee. Inglise firmad on valmis Vene turgu, nagu igat teisiki turgu, korraldatud tingimistele varustama, aga nad ei või seda teha, teades, et paari aasta jooksul pennigi ei saa ja et kindlustust maksmiseks isegi siis ei ole.

Rootsi.

Laevaühendus Rootsi ja Balti riikide vahel.

„Svensk Handelstidningi“ juhtkiri 12. augustil s. a. käsitab õige pikalt Rootsi ja Balti riikide vahelise laevaühenduse küsimust. Leht peab kaubandust nim. maadega sedavõrd tähtsaks, et tarvis oleks paremat laevaühendust nendega soetada. See langeb Rootsi osale, kuna teised, peale Eesti, kellel oma liini Stockholmil on, vaevalt midagi lähemas tulevikus ette suudavad võtta. Üks Rootsi laevaselts peab praegu ühendust Riia, Memeli ja Danzigiga, kuid ei suuda jätkata, kuna septembrist aasta lõpuni need liinid temale 56.000 krooni kahju toovad. Selts on omelt valmis osa kahjusid kandma, kui ta riigilt ülalnimetatud summa abi saab. „Svensk Handelstidning“ kõneleb väga soojalt toetamise pooli, ja seletab laialt, missuguse hoobi Rootsi algav kaubandus neil mail laevaühenduse katkemise läbi saaks. „Teeksime targasti, kui neid suuri Rootsi sümfaatiaid kasutaksime, mis neil mail on. Ei ole ju küsimust mingsugustest hirmuäratavatest summadest ja oleks kindlasti suur rumalus, kui sellepärast tulevikuvõimalused ära rikkuda väärusriiklale eksporditurul, kus leidub kasulik pöld Rootsi ettevõtlikkusele, mida meie praegu nii kibedasti vajame,“ lõpetab leht.

Tshechoslovakkia.

Väliskaubandus 1925. a. esimesel poolal. Vaadates tänavu aasta 1. poole väliskaubanduse bilanssi, näeme, et ta 874,2 milj. kr. võrra aktiivne on, või väljaveo 0/0 5,15% võrra suurem sisseveo 0/0.

Sissevedu 8045 miljon krooni suuruses andis 47,4% üldlääbikäigust.

Sissevedu maade järgi oli järgmine: Saksamaalt 3065 miljon krooni suuruses, Austriast – 575, Itaaliast

499, Ühisriikidest - 485, Poolast - 440, Ungerist - 369, Prantsusmaalt - 333, Inglismaalt 278, Jugoslaaviast 225, Rumeeniast 182, Hollandist 162, Helveetsiast 157, Belgiast 77 ja muilt mailt 1198 milj. kr. suuruses.

Tänavune I. poolaasta väljavedu oli 8920 milj. kr. suuruses, või 52,6% üldlähikäigust.

Välja veeti kaupu Saksamaale 1910 milj. kr. väärtuses, Austriasse 1525, Inglismaale 758, Ungarisse 520, Itaaliasse 461, Jugoslaaviasse 410, Rumeeniasse 395, Poolasse 375, Ühisriikidesse 368, Helveetsiasse 252, Prantsusmaale 124, Hollandisse 123, Belgiasse 38 ja muile maile 1661 milj. kr. väärtuses.

Tähtsamatest sisseveoainetest on tänavu esimese poolaasta jooksul imporditud: puuvillast riidet ja niiti 20,5%, jahu- ja teravilja 13,7%, villa ja villast riidet 10,6%, lina ja muid kiulineid 3,9% j. n. e.

Tähtsamatest väljaveoainetest on tänavu I. poolaasta jooksul välja veetud: puuvilla ja puuvillast riidet 16,8%, suhkrut 14,2%, puid ja süsi 11,3%, klaasi ja klaasitööstuse saaduseid 6,5% j. n. e.

Itaalia.

Väliskaubandus 1925. a. jaan.-juuni.

(Tuhandetes liirides.)

	1925. a.	1924. a.	Vahe.
Sissevedu	14,243.7	9,445.2	+ 4,798.4
Väljavedu	8,445.9	6,676.5	+ 1,769.3

Käesoleva aasta esimese poole väliskaubanduse passiviteet on 5,797.8 milj. liiri, millest 2,768.7 milj. liiri vastu moodunud aasta samal ajal. Suurenenud on järgmistest ainetest sissevedu: nisu, suhkur, külmetatud liha, vanaraud ja malm. Väljaveos suurenesid põllumajandus- ja tekstiilsaadused.

Teated ettevõtete tegevusest.

A/s. „Christian Fröbling“ on oma läinud tegevusaasta kahjuga Emk. 3,9 milj. lõpetanud. Äriseis 31. dets. 1924. a. Emk. 45,1 milj. Tähtsamate arvete seis oli (milj. Emk.): debitorid ja vekslid - 7,5, liikuv varandus - 10,2, mets - 4,7, kaubad - 11,4, põhikapital - 10,0, kreditorid - 34,5.

A/s. „Lafarme“ on 1924. a. bruttokasu saaduste müügist saanud Emk. 24,2 milj., millest kulud (üldised kulud - 15,4, makstud 0/0 - 2,5) - 17,9 milj. maha arvates puhaskasu Emk. 6,3 milj. järele jääb. Äriseis 31. dets. 1924. a. Emk. 410,5 milj. Puhtakasu jaotust avaldatud aruanne ei sisalda.

Järgnevad a/s. viimase kolme aasta äriseisud (milj. Emk.):

Aktiiva.	31.XII.24	31.XII.23.	31.XII.22.
Kassa ja jooksvad arved	5,4	3,5	10,6
Debitorid	192,6	59,9	68,2
Liikumata varandus	31,2	24,5	23,4
Liikuv varandus	25,1	21,6	19,6
Valmis- ja poolvalmis- saadused, materjalid ja tooresained	20,6	9,9	12,8
Lehttubakas tolliladud	133,4	104,4	152,9
Passiva.			
Põhikapital	20,0	20,0	20,0
Tagavarakapital	0,2	0,2	—
Amortisatsioonikapital	4,1	2,0	—
Kreditorid	378,1	198,3	261,5
Puhaskasu	6,3	2,9	6,0
Bilanss ühes teiste arvetega	410,5	224,2	288,3

A/s. „A. Reier ja Ko“ on oma läinud tegevusaasta puhtakasu Emk. 1,8 milj. lõpetanud. Bruttokasu saaduste müügist on saadud Emk. 7,2 milj., kuna kulusid selle vastu Emk. 5,4 milj. (ärikulud - 3,3, tööstuskulud - 2,0) oli. Äriseis 31. dets. 1924. a. Emk. 7,7 milj. Puhtakasu jaotust avaldatud aruanne ei sisalda.

Järgnevad a/s. viimase kolme aasta äriseisud (milj. Emk.):

Aktiiva.	31.XII.24.	31.XII.23.	31.XII.22.
Kassa ja jooksvad arved	0,1	0,4	1,5
Debitorid	0,3	6,6	6,3
Masinad ja inventar	6,5	6,6	6,4
Valmissaadused, mater- jalid ja tooresained	—	7,2	9,9
Passiva.			
Aktiivkapital	5,0	5,0	5,0
Tagavarakapital	0,07	0,01	—
Kustutuskapital	0,8	0,1	—
Kreditorid	—	14,3	18,7
Puhaskasu	1,8	1,3	0,4
Bilanss ühes teiste arvetega	7,7	20,7	24,2

A/s. „Briffish-Estonia linaksport“ on 1924. a. tegevusest kahju Emk. 0,2 milj. saanud. (Kulud - 2,2, tulud - 2,0). Äriseis 31. dets. 1924. a. Emk. 57,5 milj. Tähtsamate arvete seis oli (milj. Emk.): kassa ja jooksvad arved - 3,3, debitorid - 43,7, kaubad - 30,4, aktsionärid - 9,0, teiste seltside aktsiad - 0,7, aktiivkapital - 15,0, kreditorid - 42,5.

Türi paberi- ja puupapivabrik a/s. on oma läinud tegevusaasta kahjuga Emk. 45,1 milj. lõpetanud (kulud - 214,3, tulud - 169,2). Äriseis 31. dets. 282,6 milj.

Järgnevad a/s. viimase kolme aasta äriseisud (milj. Emk.):

Aktiiva.	31.XII.24.	31.XII.23.	31.XII.22.
Kassa	0,2	0,4	1,0
Väärtpaberid	3,0	5,1	4,1
Debitorid ja vekslid	13,6	36,1	18,8
Valmissaadused, materj. ja tooresained	60,8	101,2	64,1
Laod sise- ja väljamaal	17,5	—	—
Puupapitööstus Veneveres ja Väandras	8,1	—	—
Liikumata varandus	47,0	16,7	11,0
Liikuv varandus	87,3	61,7	42,5
Kahju	45,1	0,6	—
Passiva.			
Aktiivkapital	50,0	50,0	50,0
Tagavarakapital	0,2	0,2	—
Amortisatsioonikapital	0,5	0,5	—
Kreditorid ja vekslid	225,6	170,2	86,3
Kasu	—	—	4,8
Bilanss ühes teiste arvetega	282,6	222,9	141,9

A/s. „Esimene fuurdeveo raudteede selts Vene-
maal“ äriseis 31. dets. 1924. a. Emk. 193,9 milj. tasakaalus. Tähtsamate arvete seis oli (milj. Emk.): kassa ja jooksvad arved - 0,08, debitorid - 181,2, üldised kulud - 5,2, aktsiate realiseerimine - 7,2, aktiivkapital 13,3, kreditorid - 8,3, obligatsioonivõlg - 46,0, maks kupongide järele - 17,0, kapital - 109,3. Varandusi on a/s. bilansi järele 4 margi väärtuses

O.ü. ehitus-tehnikakontor „Estoruss“ on läinud tegevusaastal puhaskasu Emk. 0,6 milj. saanud (tulud - 55,2, kulud - 54,6). Puhaskasust arvati (milj. Emk.): dividendi - 0,24 (8⁰/₁₀ aktsia pealt), tagavarakapitaliks - 0,06, amortisatsiooni - 0,3, ülekandekand järgm. aasta peale - 0,04. Äriseis 31. deets. 1924. a. Emk. 17,4 milj. Tähtsamate arvete seis oli (milj. Emk.): kassa ja jooksvad arved - 5,5 debitorid - 2,1, materjalid - 4,1, liikuv varandus - 2,8, põhikapital - 3,0, tagavarakapital - 0,1, amortisatsioonikapital - 0,1, kreditorid ja vekslid - 8,5, puhaskasu - 0,6.

Kaubandus-tööstuse a/s. vennad Abramsohn ja Ko. on oma läinud tegevusaasta kahjuga Emk. 0,9 milj. Emk. 1,1 milj. puhtakasu vastu 1923. a. lõpetanud. Äriseis 31. deets. 1924. a. Emk. 26,1 milj. Tähtsamate arvete seis oli (milj. Emk; klambrites 1923. a. andmed): kassa - 0,1 (0,2), debitorid ja ja vekslid - 15,9 (16,6), kaubad - 8,4 (14,3), aktsiakapital - 5,0 (5,0), tagavarakapital - 0,4 (-), kreditorid ja vekslid - 20,5 (26,2).

Tähtsamad enampakkumised.

Metsamaterjalide oksjonid.

11. septembril s. a. kell 12 Pärnus, Surju metskonna kantseleis, Riia tän. nr. 14.

1) Laiksaare metskonnas metsas asuvad umbes 4550 okaspuupalki - 42.500 k.-j., 8 üksuses, alghindadega 18 ja 22 mk. k.-j.

2) Urisaare metskonnas metsas asuvad umbes 385 okaspuupalki - 3800 k.-j., alghinnaga 22 mk. k.-j. ja umbes 39 k.-s. propse, alghinnaga 5000 mk. k.-s., kahes üksuses, ja Laiksaare harutee ääres umbes 17 k.-s. propse, alghinnaga 560 mk. kantsüld.

3) Kilingi metskonnas Riiselja-Surju raudteeliini ääres asuvad umbes 2070 okaspuupalki - 20.825 k.-j., kahes üksuses, alghindadega 21 ja 24 mk. kantsjalg, 274 kasepakku 1148 k.-j., alghinnaga 25 mk. k.-j.

14. septembril s. a. kell 12 Tartu metskonna kantseleis Tartus, V. Põik tän. nr. 3.

1) Otepää metskonnas metsas asuvad umbes 900 okaspuupalki - 11.115 k.-j., 4 üksuses, alghindadega 16 kuni 23 mk. k.-j.

2) Alatskivi metsk. metsas asuvad 92 okaspuupalki - 1367 k.-j., alghinnaga 19 mk. k.-j. ja umbes 200 k.-s. küttepuid, 3 üksuses, alghindadega 2000 - 2400 mk. k.-s.

3) Voldi jaamas asuvad umbes 1284 okaspuupalki - 13.240 k.-j., kahes üksuses, alghindadega: kuivad - 25 mk. ja toored - 31 mk. k.-j.

4) Tartu metskonnas Vesneri laduplatsile välja veetud umbes 200 okaspuupalki - 1605 k.-j., ühes üksuses, alghinnaga 25 mk. k.-j.

15. septembril s. a. kl. 12 Võru metskonna kantseleis Võrus, Kasarmu tän. nr. 5 Erastvere metskonnast välja veetud.

1) Koorvere jõe ääre umbes 2080 okaspuupalki - 27.570 k.-j., alghinnaga 26 mk. k.-j.

2) Sõmerpalu raudteejaama umbes 203 okaspuupalki - 1805 k.-j., alghinnaga 25 mk. k.-j.

3) Vastseliina metskonnas metsas asuvad umbes 1080 okaspuupalki - 13.450 k.-j., 18 üksuses, alghindadega 11-26,5 mk. k.-j.

12. septembril s. a. kell 12 Viljandis, Viljandi vallamajas:

1) Aimala metskonnas metsas asuvad umbes 640 okaspuupalki - 7140 k.-j., 2 üksuses, alghindadega 18 ja 20 mk. k.-j.

2) Oisu metskonnas metsas asuvad umbes 1020 okaspuupalki - umbes 14.800 k.-j., 4 üksuses, alg-

hindadega 22-25 mk. k.-j.; umbes 57 tk. - 220 k.-j. saare- ning jalakapakke, ühes üksuses, alghinnaga 40 mk. k.-j. ja Siinialliku raudteejaama välja veetud umbes 100 tk. - 600 k.-j., 1 üksuses, alghinnaga 60 mk. k.-j.

17. septembril s. a. kell 12 Möisu metskonna kantseleis (Lihula kaudu) samas metskonnas metsas asuvad umbes 1340 okaspuupalki - 18.000 k.-j., 11 üksuses, alghindadega 14-17 mk. k.-j.

Propside k.-s. mõõt arvatakse 7'x7'x7'.

Pakkujatel tuleb oksjonikomisjonile kindlustuseks sisse maksta 10⁰/₁₀ pakutava üksuse kogualghinnast.

Ligemaid teat. saab kohalikkudelt metsaülematelt ja tööstusosakonnalt.

Tähtsamad vähempakkumised.

Riigi raudteevalitsuse varustusosakond (Tallinn, Tehnika t. 16-a, tuba 18) kinnisel - 10 sept. s. a. kell 10 homm. **männipuust liipreid.**

Sv. varustusvalitsuse intendantuuri osakond (Tallinn, Pagari t. 1, tuba 9) - kinnisel - 18 septembr. s. a. kell 11 - **jute riidest viljakotte.**

Riigi raudteevalitsuse varustusosakond (Tallinn, Tehnika t. 16-a, tuba 18) - kinnisel - 25 sept. s. a. kell 10 homm. - **kruve:** metalli jaoks 190 grossi ja puu jaoks - 8500 grossi.

Uued aktsiaseltsid ja osaühisused.

A/s. „Jõud.“ Tegevusala: Tallinnas asuva ettevõtte „Kultuuritehniline büroo Lõhke-Jõud“ tegevuse jätkamine ja edendamine metalli ümbertöötamine ja tema saadustega kauplemine, ehitus- ja kivimurd-tööde tegemine, tsemmentikivi valmistamine, lõhkumistööde tegemine, lõhkeainetega kauplemine ja lõhkeainete vabrikute esitamine. Asutajad: Oskar Kangur, Voldemar Rennenkampf, Vladimir Jägermann. Põhikapital: Emk. 8.000.000, mis jagatud 1.600 akts. à Mk. 5.000.-

(„R. T.“ nr. 141/142-1925. a.)

Uued seadused ja määrused.

Põllutööstusministri määrus õunte väljaveokontrolli teostamiseks on avaldatud „R. T.“ nr. 139/140 - 1925. a.

Määrus kuldfrangi kursi kohta tolli- ja sadamamaksude võtmisel. Määrusega 29. deets. m.a. („R. T.“ nr. 150-1924. a.) maksmata pandud kuldfrangi kurs (1 k.-fr. = 75 Emk) jäetakse maksvaks ka k.a. septembrikuu peale.

(„R. T.“ nr. 141/142-1925. a.)

Isiklikud teated.

Varanduse hoolekanne.

Aleksander Jaani p. Saul'i varanduse üle on hoolekanne sisse seatud. (R. T. nr. 139/140 - 1925.)

Abieluvaranduse lahutamise lepingud.

Julius Uhlberg ja Mali Uhlberg, sünd. Oskar; Johann Sirmann ja Ella Sirmann, sünd. Kirschfeldt; Otto Roger ja Else Roger, sünd. Grabe; Friedrich Krusenstiern ja Anna-Margarethe-Dorothea Krusenstiern, sünd. Schilling. (R. T. nr. 139/140 - 1925.) Ferdinand Gustavi p. Blumberg ja Ida Augusti t. Blumberg, sünd. Diestfeldt; Aleksander Jefimi p. Saidelson ja Rosa Gersoni t. Saidelson, sünd. Gutkin; Johannes Permann ja Emma Jaani t. Permann, sünd. Miit; Abram Haimi p. Levin ja Minna Ovsei t. Levin, sünd. Bloch. (R. T. nr. 141/142 - 1925.)

Turu ülevaated.

Heeringaturg.

J. Puhk & Pojad kirjutavad küsimuse kohta oma viimases ringkirjas:

Tänavune Schoti heeringate püügihulk on kaugelt maha jäänud mineva-aastasest püügihulgast. Schotimaa Riikline Kalapüügi Amet teatab omas kokkuvõttes 24. augustist s. a., et käesoleva aasta püük on olnud:

talvine (1. jaanuarist kuni 31. märtsini) 76.187 cran'i, suvine (1. aprillist peale) 610.426 cran'i,

s. o. kokku 686.613 cran'i, kuna mineval - 1924. aastal - sama aja püük on olnud 1.200.180 cran'i (1 cran on 37½ gallon'i ja sisaldab umbes 178 kilogrammi värskeid heeringaid). Nii on tänavune püük ainult pool mineva-aastasest. Samuti on ka soolamine tänavu poolevõrra vähem olnud, kui mullu (609.453 tündrit 1.170.832 tündri vastu läinud aastal).

Vähese püügihulgaga on ka seletatav praegune kõrge Schoti heeringate hind.

Rahaturg.

	Eesti panga äriseis. (Miljon. mark.) Liikumine		
	22. VIII. 1925.	15. VIII. 1925.	15. VIII. - 22. VIII. 1925.
Kassa	832,9	996,0	- 163,1
Kuld, hoiumad väljam. ja välisvaluuta kassa, millest maha arvatud väliskohustus.	627,1	596,0	+ 31,0

Sell. „Loro“ debet	90,3	90,3	—
Välisvaluuta vekslid	230,6	234,9	- 4,3
Diskont. vekslid 1.694,8	1.695,6	—	- 0,8
Mitmes. kindlustatud laenu	3.635,2	3.638,0	- 2,8
Sellest akkred. ja gar. laenu	604,7	617,1	- 12,4
Passiva.			
Kapital ja tagavara kapitalid	462,3	462,3	—
Pangafahed	2.250,0	2.250,0	—
Hoiusummad 4.129,1	4.261,0	—	- 131,9
Sellest riigik. hoiusummad 2.406,4	2.546,0	—	- 139,6
Akkreditiivid ja garantiid 538,0	549,4	—	- 11,4

Eesti Panga valuuta tagavarad suurenesid aruande nädala jooksul 31 milj. marga võrra 33,7 milj. marga vastu eelmisel nädalal. Peaasjalikult väljaveo või eest saadud valuutast, vaatamata selle peale, et selle pankraandmine mõni aeg tagasi juba vabaks lasud. Valuuta tagavarade suurenemine 23. juulist kuni 22. augustini ulatab 168,8 milj. marga peale.

Kassa seisus oli 163,1 milj. margaline kahanemine, mis tekkinud välisvaluuta ostust ja hoiumadade väljamaksmisest riigikassa jooksvalt a. velt. Hoiumad langesid seega 4.261,0 milj. marga peal 4.129,1 milj. marga peale ehk 131,9 milj. mk. võrra!

Laenude arved näitavad kõik nõrka vähenemist: diskonteeritud vekslid 4,3 milj. marka, välisvaluuta vekslid - 0,8, milj. marka, mitmesugused kindlustatud laenu 2,8 milj. mk; garantiide ja akkredit. laenu kahanesid 12,4 milj. mk. võrra.

Viimased välisbörsede kursid.

	London			Stockholm			Helsingi			New-York		
	1924 a.		1925. a.	1924 a.		1925. a.	1924 a.		1925. a.	1924 a.		1925. a.
	4. IX	28. VIII	4. IX	4. IX	28. VIII	4. IX	4. IX	29. VIII	2. IX	4. IX	28. VIII	4. IX
Naelsterling	—	—	—	16.82	18.09	18.09	178.80	192.95	192.85	4.4775	4.855	4.85
Dollar	4.466	4.855	4.8482	3.765	3.726	3.73	39.85	39.70	39.70	—	—	—
Prantsuse frank	84.10	103.35	103.45	20.00	17.50	17.50	215	187.50	187	—	—	—
Helveetsia frank	—	—	—	70.85	72.20	72.10	—	771	769.50	—	—	—
Rootsi kroon	16.79	18.09	18.10	—	—	—	1060	1066	1066	—	—	—
Soome mark	178.50	192.50	192.50	9.425	9.38	9.39	—	—	—	Praaga		
Daani kroon	26.92	19.80	19.32	62.55	91.25	93.85	661	977	980	1924 a. 1925. a.		
Hollandi gulden	11.61	12.05	12.05	145.25	150.10	150.20	1543	1601	1600	4 XI	28. VIII	4. IX
Eesti mark	—	—	—	—	—	—	9.45	10.70	10.70	7	9	9
Kuld per unts.	92/5	84/11,5	84/11,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—

100 Eesti marka Berliinis 4. septembril 1925. a. - 1,128
Üks naelsterling Londonis 4. - 1.850

Tähtsamate en gros kaupade hinnad, mis läinud nädalal kauba börsel koteerimise komisjoni poolt koteeriti.

Jahud: nisu pehme, kõrgem sort	pd.	870—915	Pekk, eksport., I s.	"	—
Ameerika ja Inglise sõre	"	910—920	Õlikoogid, linaseemne	"	330
" " " " " "	"	315—330	päevalille	"	305—
" " " " " "	"	510—530	soja	"	—
A/S. Rotermanni tehased	"	850—910	puuvilla	"	—
jahu nisu pehme ja sõre	"	—	palmi	"	300—
" " " " " "	"	—	Kookus	"	230—
"J. Puchk ja Pojad"	"	820—930	Nisukliid	"	—
jahu nisu pehme	"	820—930	Rukkikliid	"	—
" " " " " "	"	480—500	Puuvillane riie, Bjas,	ars.	48,25—54
Nisu, Eesti	"	—	Mitkal,	pd.	34,50—41,25
Rukis Eesti	"	300—	Lina, Liivi R.	"	2400—
" " " " " "	"	280—290	Petseri	"	2600—2700
Kaerad, toidu, väljamaa	"	—	" Võru	"	2600—2700
Odrad, õlle	"	—	" Tartu	"	2500—
Herned, rohelsed, Eesti	"	—	Linaseemne õli	0/0 basis	"
" " " " " "	"	580	" " " " " "	"	—
Riis, Burma II.	"	710—720	Takud, Codilla I.	"	1800
Kartulid, eksport	"	—	" " " " " "	"	1600
piirituse	"	—	Kanep I. sort	"	—
Kartulitärklis „Superieur“	"	800—	" " " " " "	"	—
Piim, pudelites	ltr.	17—	Kivisüsi, auru Yorkshire 2k. pest.	"	48—49
Või, eksport I sort.	pd.	4800—5000	" " Newcastle	"	47—48
" " " " " "	"	—	" " " " " "	"	—
Margariin, väljamaa	"	2080—2360	" " " " " "	"	48—49
" " " " " "	"	—	" " " " " "	"	47—48
Kaseiin Eesti	"	700—900	" " " " " "	"	48—49
Juust, „Schweitsi“ kodumaa	pd.	2800—2900	Koks, valu	"	70—75
Munad, eksport I. s. (kast 1440 tk.)	"	11.520—12 240	" " " " " "	"	85—
" " " " " "	"	10.800—	" " " " " "	"	—
Kakao, Hollandi	"	2300—2400	Põlevkivi, I. sort	"	10
" " " " " "	"	1600—	Põlevkivi II. sort	"	7,50
" " " " " "	"	2600—	" " " " " "	"	5
Kohvi, Rio, Santos j. n. e.	"	5400—5800	Põlevkivipigi	"	200
Kohvi, Kesk Ameerika sordid	"	6200—7600	Raud sordi	"	260—270
Tee, lahtine, orange Pekoe, Tseillon	"	7800—8200	" " " " " "	"	—
" " " " " "	"	—	" " " " " "	"	410—480
" " " " " "	"	7200—7600	Raudplekk	"	370—535
" " " " " "	"	4400—4800	" " " " " "	"	720—760
Suhkur, peenike, valge, Dantsigi	"	—	" " " " " "	"	280—300
" " " " " "	"	—	Raud talad	"	—
" " " " " "	"	735—740	Teras Inglise	"	—
" " " " " "	"	—	" " " " " "	"	—
" " " " " "	"	735—	" " " " " "	"	—
Siirup, kartull 420/0	"	900—	" " " " " "	"	480—500
Glükoos	"	900—	" " " " " "	"	—
Sool, lahtine, Vene	"	50—52	" " " " " "	"	1200—1400
" " " " " "	"	51—52	" " " " " "	"	—
" " " " " "	"	50—	" " " " " "	"	170—200
Heeringad, Yarmouth, „Matties“	tünn	3400—3600	Malm	"	9000—9500
" " " " " "	"	3700—3900	Inglitina	"	1400—
" " " " " "	"	5200—5300	Seatina	"	3600—4200
" " " " " "	"	5500—5600	Vaskplekk, punane	"	3600—4000
" " " " " "	"	2500	" " " " " "	"	1700—1800
" " " " " "	"	—	Tsinkplekk	"	—
Liha, sea, I. sort	pd.	2000—2120	Masinaõli, Vene, Nobel nr. 6.	"	630—640
" " " " " "	"	880—1200	" " " " " "	"	580—630
			" " " " " "	"	750—900
			" " " " " "	"	975—1200
			" " " " " "	"	1250
			Linaseemne õli	"	1600—1740
			Värnits	"	1750—1780
			Tsilindriõli, Vene	"	650—950
			" " " " " "	"	850
			" " " " " "	"	1035
			Põlevkiviõli	"	170—210
			Nafta, Vene	"	255—
			" " " " " "	"	220—
			Petrooleum, Vene, sisternid ja vaadid	"	260—270
			" " " " " "	"	260—270

Bensiin, Vene	pd.	625—660
" Ameerika		625—660
Piiritus, eksport. (excl. vaat) fob	ltr.	—
Pesuosoda, väljamaa	pd.	220—230
" kodumaa		220
Seebikivi 76/77%o, Vene	"	560—580
Värvid, nigrosiin vees sulav, välj.	"	9200—10000
" tsinkvalge väljamaa	"	1500—1850
" tinavalge	"	1400—1820
" ooker	"	350—430
Väetisained, salpeeter, Norra	"	—
" Tshiili	"	420
" superfosfaat 17—18%o.	"	—
" 18—20%o.	"	675
" Thomasjahu 17—18%o.	"	590—
"	"	—
"	"	—
" Kaalisool 30%o	"	670—
" 40%o	"	840—
" Kainiit 12%o	pd.	—
Väävelhapuammoniak	"	2750
Lubjalämmastik	"	1850
Paber, rotatsioon	"	440
Tsement, Portland, Port-Kunda	"	—
pütt 10 pd. 10 naela	pütt	830
Tsement, Aseri	"	770
Kriit, toores	pd.	110—115
" pestud	"	125—135
Asfalt	"	120
Kivitõrv	"	240—280
Puutõrv	"	380—450
Lubi	"	50
"	"	—
Kips, tükkides	"	25
" jahvatatud	"	35
" krohvimise	"	45—70
Telliskivid, I. sort, tuhat.	"	7000—8000
Tuletikud, origin. kast (5000 toosi)	"	6200
Tallanank, Eesti nahast	"	5400—5600
" Ameerika nahast I. s.	"	6000—6600
" II. s.	"	5400—5800
Puumaterjalid, D/BB	"	—
" propsid; 7x7	"	—
" liiprid	"	—
Põletispuud, sega 20%okaski, k. sld.	"	—

Prahid :

Lina	
Tallinn — Stettin	tonn sh. 18/—
" — Ghent	" 22/—
" — Dundee	" 35/—
" — Belfast	" —
Takud	
Puumaterjalid D/B/B/ Standard	
Tallinn — London	" —
" — E.C.C.P. (Ingl. Ida ja Lääne rand)	sh. 37/—
" — Antwerpen	" —
" — Southampton	" —
" — Manchester	" —
Segakaup	
Tallinn — Stettin	tonn sh. 12—20/—
" — London	" —
" — Stockholm,	Rk. 10—20/—
Või	
Tallinn — Stettin	tünn sh. 1/6
Kartulid	
Tallinn —	tonn Rk. —

Tallinna börs kursisedel

		31.VIII.	2.IX.	4.IX.
1 dollar	O.	372	372	372
	M.	375	375	375
	T.	—	—	—
1 naelsterling	O.	1808	1808	1806
	M.	1823	1823	1821
	T.	—	—	—
100 Saksa riigimarka	O.	8850	8850	8850
	M.	8975	8975	8975
	T.	—	—	—
100 Soome mrk.	O.	937	937	937
	M.	947	947	947
	T.	—	—	—
100 Rootsi kr.	O.	10.000	10.000	10.000
	M.	10.115	10.115	10.100
	T.	—	—	—
100 Daani krooni	O.	9150	9050	9325
	M.	9350	9250	9525
	T.	—	—	—
100 Prantsuse frk.	O.	1745	1745	1745
	M.	1790	1790	1790
	T.	—	—	—
100 Holl. gulden.	O.	14.975	14.975	14.975
	M.	15.200	15.200	15.200
	T.	—	—	—
100 Latti	O.	7150	7150	7150
	M.	7250	7250	7250
	T.	—	—	—
100 Czechosl. kr.	O.	1110	1110	1110
	M.	1135	1135	1135
	T.	—	—	—
1 Eesti kroon	O.	—	—	—
	M.	—	—	—
	T.	100	100	100
100 Itaalia liiri	O.	1400	1410	1485
	M.	1435	1450	1525
	T.	—	—	—
100 Norra krooni	O.	7550	7600	7750
	M.	7700	7750	7950
	T.	—	—	—
100 Belgia franki	O.	1685	1685	1675
	M.	1725	1725	1715
	T.	—	—	—
100 Helveetsiafr.	O.	7225	7225	7200
	M.	7325	7325	7300
	T.	—	—	—
1 Tschervonets	O.	1900	1900	1900
	M.	1935	1935	1935
	T.	—	—	—
1 Austria shilling	O.	52,50	52,50	52,50
	M.	54,00	54,00	54,00
	T.	—	—	—
1000 Ungari kr.	O.	5,05	5,05	5,05
	M.	5,30	5,30	5,30
	T.	—	—	—